

sitione tantum monere videatur, ex causa gravi et urgenti ejusmodi indispositus, dummodo postmodum dispositus fieri censeatur, absque absolutione sacramentali dispensari potest, uti erui posse videtur ex Resp. S. C. de P. F. ap. *Coll. Prop.* n. 148.

82.—d. *Injuncta (gravi) pœnitentia salutari etc.*¹—*Quodque in pauperes faciant aliquam eleemosynam.* De utraque clausula confer dicta sub n. 75 et 76.—Pœnitentia hæc præter sacramentalem imponenda talis esse debet, ut ex ea delicti suspicio non oriatur. *Gravis* pœnitentia est opus, quod ab Ecclesia impositum sub gravi obligat; *salutaris*, quæ est pœnitenti medicinalis. Unde gravis pœnitentia salutaris posset esse jejunium per sex menses semel qualibet hebdomada, recitatio tertix partis Rosarii per tres menses tribus diebus qualibet hebdomada vel aliud pietatis opus arbitrio confessarii imponendum considerata qualitate, statu, sexu et ætate pœnitentis.

Ita Tib. Navar² quoad affinitatem ex copula illicita et impedimentum criminis, si est absque machinatione. In utroque etiam dicitur: “imposita pœnitentia salutari et Confessione Sacramentali quolibet mense per tempus arbitrio tuo statuendum”³ ubi præter pœnitentiam non sufficit confessionem per unum mensem imponere, sed saltem tempus duorum mensium est arbitrandum, et satis bene esset tempus sex mensium.⁴ In crimine cum machinatione clausula ita sonat: “1. injuncta ei pro modo culpæ gravi et longa, quæ saltem per annum duret, pœnitentia salutari, et Orationibus, ac pro modo facultatum suarum *eleemosynis*, etiam ad celebrandum aliquem numerum Missarum pro anima occisi, *necnon* frequentia Sacramentalis Confessionis peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, ut minimum semel, et sæpius, prout animæ suæ saluti expedire judicaveris; 2. quodque hæredibus occisi, necnon eis, quibus ille, dum viveret, subvenire forsitan solebat, satisfaciat et subveniat in eo in quo tenetur, caute tamen, ne se prodatur.”⁵

¹ *Pag. Pœn.* xi-xiii.

² *Pars ii. cap. 2.*—Idem dicit S. Alph. vi. 1143.

³ *Pag. Pœn.* xi, xii.

⁴ Tib. Navar l. c. cap. 3; cfr. tamen infra: nota.

⁵ Joder p. 200. Ea sub 2. potius juris explanatio quam pœnitentia est. Cfr. n. 5.

Quodsi uterque machinatus fuerit in mortem alterutrius conjugis, gravior quoque pœnitentia pro qualitate flagitii præscribi solet atque adjungi supradictis, ut jejument singulis feriis sextis per annum, et certas preces pro anima defuncti flexis genibus recitent.¹

Pœnitentia *gravissima* est gravis duplicata vel triplicata;—*longa* est hebdomadatim per annum continuanda;—*diuturna*= eadem per tres annos se extendens (juxta Gasp. n. 376 a longa non differt); *perpetua*=totam vitam, licet non singulos dies, complectens. Konings *Comp.* n. 1628 qu. 7 ad 5.

Si imponitur a S. Pœnitentiaria ipsa, a confessario per se nequit mutari. Si tamen ob graves causas id quod injunctum est, exequi non potest, aut recurrat pro remissione aut si periculum est in mora ipse eam mitiget vel remittat (cfr. n. 75).² Si pœnitentiæ impositio confessario fuit relicta, ea, quæ ab illo fuit determinata, ab ipso quidem, non vero ab alio confessario commutari potest, nisi³ gravis ad hoc existeret causa et non esset facilis accessus ad priorem confessarium. Cæterum in determinatione pœnitentiæ prudentia juri conformis semper adhibeatur oportet, uti hoc patet ex seq.

Cuidam Episcopo scil. anxio, quod pœnitentes graviolem et diuturniorem pœnitentiam cum gravamine conscientix non sint executuri, S. Pœn. 8 April 1890 resp.:⁴ “In præfnienda pœnitentiæ qualitate, gravitate, duratione etc., quæ dispensantis aut delegati arbitrio juri conformi remittuntur, neque severitatis neque humanitatis fines esse excedendos, rationemque habendam conditionis, ætatis, infirmitatis, officii, sexus etc. eorum, quibus pœna irrogari injungitur.”

NOTA. S. Pœnitentiaria “pagellæ” nunc addere solet: “Mens nostra est: . . . 2, ut injunctio Confessionis Sacramentalis, de qua sub n. xi. xii. et xiii.,⁵ non sit irritativa, sed tantum præceptiva.”⁶—Unde ex gravi causa mitigari aut omitti poterit.

¹ Planchard n. 518 ex Giovine.

² *Il Mon. eccl.* vol. vii. part. i. p. 275.

³ Ut hoc probabile habet S. Alph. vi. n. 529, dub. 2.

⁴ *Il Monitore eccl.* vol. vi. part. ii. 56; *N. R. Th.* xxii. 504; *Bened. xiv. Inst.* 87, n. 38; *Coll. Prop.* 1499; *Act. S. Sed.* xxvi. 510.

⁵ Vide n. 124 et 215.

⁶ *Linz. Qu. Schr.* 1890 p. 907.

83.—e. Causa in matrimoniis contractis est regulariter: scandalum ex separatione et periculum incontinentiæ ex cohabitatione; unde clausula: *dummodo separatio fieri non possit absque scandalo et ex cohabitatione de incontinentia timendum tibi visum fuerit*, quæ clausula, ut notat Lehmkühl ii. 822 cum Scavini et consentit Tib. Navar pars ii. cap. 3, pag. 74, confessarium inquietare non debet, si quidem naturaliter scandalum ex separatione et incontinentia ex cohabitatione vix non semper oritur.¹

84.—f. In matrimonio invalide contracto confessarius pœnitentem monere debet, ut post dispensationem non habeat copulam, quin prius renovet consensum matrimonialem, seu ut ponatur consensus mutuus novus isque independens a primo invalido.

1. Si utraque pars est impedimenti conscia et in matrimonium consentit, absque difficultate secreto inter se, sine testibus, consensum mutuus dare possunt. "Possunt etiam coram proprio confessario, quando fieri potest commode absque scandalo, quod detegatur eorum delictum, hujusmodi consensum præstare."²

2. Si una pars est impedimenti conscia, additur clausula: *certiorata altera parte de nullitate matrimonii, sed ita caute, ut ipsius delictum nusquam detegatur*.—Confessarius ergo moneat pœnitentem, ut compartem, quin eam instruat de cæteris, ita e. gr. alloquatur: "Confessarius mihi dixit, meum consensum, quando nupsi, non fuisse recte præstitum, eja, mutuo eum nunc renovemus."³ Sin autem hic modus apertus, eo quod pars ignara sit suspiciosa, matrimonii pertæsa etc. cum periculo sit conjunctus, nisi recurrere possit pro sanatione in radice aut declaratione Episcopi, doceat penitentem quomodo per copulam maritalem renovare possit suum consensum. Qui modus a S. Pœn. probatur⁴ et, supplente ecclesia, matrimonium certe validum reddit.

85.—g. Demum sequitur fulminatio dispensationis. Ea

¹ Cfr. Reiffenst. App. n. 470.

² Tib. Navar l. c. cap. 5.

³ Cfr. S. Alph. vi. n. 1117.

⁴ Cfr. Pag. Pœn. n. xii. (infra n. 215); Marc n. 2083 et Tib. Navar l. c. pag. 75. Plura ap. Feije ed. 4. n. 764 seq.

fit viva voce et in confessione. Si pœnitens omnibus, quæ etiam quoad reliqua peccata injungenda sunt, injunctis, dispositus est pro absolutione sacramentali, prius modo consueto absolvitur a censuris (n. 2), dein a peccatis. Porro additur sequens aut similis formula:¹ *Et insuper auctoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento . . . ut, eo non obstante, matrimonium cum dicta muliere (dicto viro) publice, servata forma Concilii Tridentini, contrahere valeas. Eadem auctoritate prolem susceptam (vel: susceptam et suscipiendam) legitimam declaro.*² *In nomine Patris etc.* Pro matrimonio jam CONTRACTO dicitur: *ut eo non obstante, matrimonium cum dicta muliere (dicto viro) rursus contrahere valeas.* Pro sanatione in radice, si executio est facienda, dicitur: *super impedimento . . . et matrimonium a te invalide contractum in radice sano et consolido, prolemque susceptam et suscipiendam etc.*—*Passio Dni nostri Jesu Chr. etc.*

Si pœnitens non est dispositus nec disponi potest, differatur absolutio cum dispensatione. At si urget aliqua necessitas, dispensatio ommissa absolutione a peccatis, dari potest: absolvendo tantum a censuris et dein statim dispensando et prolem legitimam declarando. Oratio: *Passio* tum omittitur. Dici poterit: *Auctoritate Apostolica in hac parte mihi commissa absolvo te ab omnibus censuris et pœnis (forsan) incursis et dispenso tecum super impedimento etc.* ut supra.—Si demum penitens sacrilege confessus sit, valet tamen dispensatio. Ita pluries S. Pœn.³

86.—Observanda. 1. Quando altera pars, nunc impedimenti inscia, postea illius notitiam consecuta fuerit, dispensationem obtentam esse ei manifestabit pars dispensata.

2. Si tamen utraque pars impedimentum cognoscat et culpabilis fuerit, hoc in supplica erat exprimendum, et tum, dispensatione ab impedimento fulminata in unam partem, etiam in alteram litteræ sunt exequendæ non ad dispensandum sed ad pœnitentiam imponendam. Quodsi altera eligat alium confessarium, litteræ a suo confessario redditæ ei a prima parte

¹ Formula determinata non requiritur.—Alias vide ap. Gasparri vol. ii. p. 469. et Schneider-Lehmkühl: *Manuale* pars ii. p. 283 seq.

² De quo confer infra n. 119.

³ Zitelli p. 87; Feije n. 749 (750).

sunt tradendæ, ut iis uti possit.¹ “Verum in præsens prædicta dispositio (de litteris alteri confessario tradendis) locum amplius non habet et in fine Rescripti addi solet a S. Pœn.: facta tibi potestate his litteris utendi etiam cum altera parte (viro vel muliere), si ad te pro absolutione accesserit.”² Usu finito litteræ statim i. e. infra triduum sub gravi et quandoque sub excommunicatione sunt lacerandæ. Potest tamen confessarius retinere copiam pro sua vel aliorum instructione, dummodo in ea nihil scribatur, quod pœnitentes possit prodere. Si dein agitur de matrimonio contrahendo, rescriptum non obstante præcepto lacerationis servari potest, donec matrimonium fuerit contractum, ut si forte consurgat dubium, possit ad illud recurri.³

3. Si pro impedimento publico concurrente dispensatio requiritur, dispensatio pro foro interno executioni dari potest, quamvis dispensatio fori externi nondum sit executioni data, imo nondum impetrata. Ita Zit. p. 91 ex sententia ut asserit communiori. E contra tenet Tiburtius Navar,⁴ dispensationem fori interni non esse exequendam ante illam pro foro externo et confessarium debere suam executionem suspendere. Hoc tum certe fieri debet, si apposita est clausula: *dummodo seu postquam super publico impedimento dispensationis litteræ obtentæ fuerint.*

4. Demum cum dispensatio fori interni non valeat pro foro externo, pœnitens monendus est de silentio tenendo, ne impedimento manifestato difficultatibus fiat obnoxius. Cæterum confessario, cum licentia pœnitentis de dispensatione data testanti, fides habetur.—Eo magis ei fides habetur, si pro duobus, qui publice conjuges putantur, quin matrimonium in forma Tridentini eos obligantis contraxerint, Sacerdos rationibus id urgentibus ad Sac. Pœnit. recursum habet et (unacum facultate dispensandi, si concurrat impedimentum) licentiam obtinet, Matrimonio secreta ineundo assistendi. Aliquando hoc in casu pro Matrimonii probatione a S. Pœnit. secundæ adduntur litteræ dispensationis cum nominibus expressis contrahentium,

¹ S. Pœn. 15 Nov. 1778 et 7 Febr. 1832 ap. Zitelli p. 106.

² Ita Zitelli p. 107.

³ Rosset n. 2749.

⁴ Cap. 4. Consentit Planchard n. 519 cum Giovine.

caute servandæ. Matrimonium in libro secreto inscribitur. Cfr. Feije ed. 4. n. 754.

NOTA. Similiter ac Rescripta Pœnitentiariæ pro dispensationibus matrimonialibus alia pro aliis rebus sunt exequenda. De hac materia egregie scripsit Tiburtius Navar O. S. Fr. Ex eo Monacelli vol. i. tit. ix.—Breviter S. Alph. lib. i. n. 202, App. i.

§ 2. DE MODO PROCEDENDI IN EXECUTIONE FACULTATUM APOSTOLICARUM.

Ex modo procedendi in Curia Romana supra exposito modus exequendi facultates generales in Formulis aut in *Pag. S. Pœn.* contentas pro casibus singularibus facile eruitur. Regulæ enim utrimque eadem sunt observandæ, rigori disciplinæ; utrimque eodem modo insistendum est, eadem quoque mitigationes, si quando onus gravius evadat aut timeatur, ne linum fumigans extingatur, in executione facultatum permittuntur, ac in Rescriptorum executione.

87.—I. Inquisitio in singulis casibus instituenda.

Si igitur casu occurrente dispensatio matrimonialis petitur,

a. Videndum est, utrum vi facultatum dispensari possit, an Romam sit recurrendum.—Si dein facultas generalis aut ab Episcopo aut ex ejus communicatione a Sacerdote aut ex *Pag. S. Pœn.* habetur, præ cæteris investigandum est,

b. An petens sit talis, cui facultates applicari possint, scilicet quoad facultates fori externi in Formulis comprehensas subditus Episcopi (n. 48), quoad facultates Form. I. et Form. D. art. 3, 4, 5 tempore executionis commorans in Diœcesi¹ (n. 52) et an habeat causam justam (n. 57).

c. Postea videndum: 1. an non inhabilitate laboret gratiam dispensationis accipiendi, præsertim an non sit excommunicatione innodatus. Tales supponuntur incestuosi in Form. D. et E. (cfr. n. 222); unde pro eorum absolutione specialis facultas conceditur. Pro censuris et pœnis, quæ ignorantur, sufficit absolutio ad cautelam, quam dare semper consultum est;—2. an non *pœnitentia* imponenda sit, prout hoc præscriptum est in

¹ Excipe casum specialis indulti (ut apud nos quoad dispensationes matrimoniales), ab Episcopo solo exequendi (n. 52 ad b).

Form. D. et E. (n. 227). Imponitur autem pœnitentia tantum ubi culpa existit, et quidem a S. Sede in impedimentis ex delicto ortis (criminis, affinitatis ex copula illicita etc. cfr. n. 75 et 82), aut si allegatur causa diffamans et scandalorum (n. 57). Menti S. Sedis consonum erit, si etiam Executor facultatum his in casibus pœnitentiam imponet. At etiam præscripta casu id exigente mitigari potest (n. 75 et 82);—3. an non agatur de facultate Form. D. vel E. ubi *congrua elemosyna* imponenda est (n. 235, 242), quæ tamen aliquando condonari potest (n. 76);—4. an non adsit *occasio peccati*, quæ, ne per dispensationem peccatum foveatur, removenda est (n. 77, f. et 81);—5. an non ex concessione dispensationis tale oriatur *scandalum*, quod sine noxa permitti nequit (n. 77, e.);—6. an, casu ad iudicem delato, sententiæ iudicis *paritum* sit (n. 77, d.);—7. an non præter impedimentum manifestatum (excepto, quoad forum externum, occulto concurrente cum publico n. 66) *aliud adsit*, præsertim raptus (n. 77, g.).

Quoad hæc omnia (præter illa, quæ forum externum requirit, cfr. n. 17) executori satisfactum esse debet, priusquam ad executionem seu fulminationem dispensationis procedat.—Regulariter tamen, prout notat Planchard,¹ sufficit supplica a Parocho nitide et accurate composita, quia ex una parte a S. Sede nunc nihil aliud requiritur, quam ut “vera sint exposita,” ex altera vero parte per ulteriorem inquisitionem nihil aliud exponeretur, quam id quod fuit in supplica. Aliter res se haberet, si quid essentielle (e. gr. causa) in supplica esset omissum. Item, si partes ipsæ in propria causa eum, qui habet facultatem pro foro externo, adirent. Tum enim ulterior informatio peti debet.

d. Executio demum fieri debet *gratis et sine ulla mercede* (n. 77, h. cfr. infra Form. I. art. 29, n. 172).

88.—II. **Forma.** Circa *formam executionis* ex Reiffenstuel² sequentia statui possunt:

a. *Quoad forum externum.*

1. Facultates Form. I., cum sint communicabiles, ab Episcopo

¹ N. 316, 3, nota.

² Appendix de Disp. n. 504 seq.; cfr. etiam Gasparri vol. ii. p. 465, b.

ad modum styli Curie Romanæ, exerceri possunt, si placet, *in forma commissoria*, adeo ut Parochus ab Episcopo delegatus eadem omnino ratione in executione procedat, ac e. g. Vicarius Generalis, si ei Rescriptum dispensationis exequendum a S. Sede committitur.—Formula commissionis habetur l. c. n. 505.—In illa Episcopus primo *narrat* exposita in supplica (impedimentum cum causa et preces pro dispensatione). Porro in parte *dispositiva a.* allegat indultum Apostolicum, vi cuius in casu dispensare potest, cum ejus data, duratione et tenore,¹ *b.* absolvit Oratores a censuris et pœnis “ad effectum dumtaxat præsentium consequendum,” *c.* auctoritate Apostolica mandat Parocho, ut—sine spe præmii—de prædictis se informet, et si preces veritate nitantur, cum sponso N. et sponsa N. (“dummodo illa propter hoc rapta non fuerit, aut si rapta fuerit, in potestate raptoris amplius non existat”)² super impedimento exposito auctoritate Apostolica ei ad hoc specialiter communicata dispenset, ut matrimonium inter se, servata forma Trid., contrahere, et in eo postmodum remanere libere et licite valeant.—Parochus subdelegatus dein in executione litterarum observare debet omnes illas clausulas, quæ in Rescriptis Romanis occurrunt et supra n. 74–78, brevius vero n. 87 enumeratæ sunt, et omnibus veris repertis (aut si qua difficultas occurrat, instructione Episcopi obtenta), facto Decreto Oratores auctoritate Apostolica actu dispensat, et de tota procedura litteras expedit, quibus testatur de dispensatione legitime facta,³ idque notat in libro matrimoniorum.

89.—2. Facultates ejusdem formulæ *ab Episcopo* etiam exerceri *possunt in forma gratiosa* seu ita ut ipse directe dispenset. Omnino autem in *hac* forma gratiosa applicandæ sunt facultates Formulæ D. et E., (nisi Episcopus eas velit per Vicarium Gen. aut illos Sacerdotes, quos juxta dicenda n. 229 et 243 subdelegare potest, in forma commissoria exercere) necnon illæ, quæ ex his Formulæ aut ex Form. I. ab Episcopo communicatæ aut subdelegatæ sunt.—Formula pro Episcopo est ap. Reiffenst. n. 507⁴ et agit de dispensatione in 3 et 4 gradu consanguinitatis.—In illa Episcopus primo *narrat* ea quæ in supplica

¹ Cfr. Form. I. art. 10.

² Ib.

³ Reiffenst. l. c. n. 506 coll. n. 359–366.

⁴ Cfr. etiam Heiss p. 408 seq.; Gasparri vol. ii. p. 464.

fuerunt, dein exprimit indultum (ut sub 1), porro testatur de informatione facta, veritate in ea inventa et de conditionibus servatis; demum absolvit Oratorem et Oratricem ("dummodo hæc rapta non fuerit etc.") ad effectum, eosque auctoritate Apostolica dispensat a 4° gradu consang., ut, eo non obstante, matr. contrahere valeant etc., distantiam vero 3 gradus eis non obstare declarat.² Denique sequitur legitimatio prolis susceptæ, si qua sit, et suscipiendæ—cum data.—

Eodem fere modo procedendum est ab iis, qui facultatem generaliter communicatam ex Form. I. aut subdelegatam ex Formulis D. et E. habent. Pro testificatione de conditionibus, sub quibus facultas applicari potest, sufficit, ut supra (n. 87) dictum est, supplica Parochi (vel alterius Sacerdotis) nitide et accurate facta, ita ut ulterior informatio non requiratur, eo magis quia hæc nunc non est amplius de valore. Aliter fuit tempore Reiffenstuelii. Unde illa, quæ ad valorem dispensationis latius in Decreto fulminationis et in litteris expeditionis fuerunt exponenda illo tempore, nunc maximam ad partem omitti possunt, et satis erit in fulminatione dicere: *Auctoritate Apostolica vi indulti Rmo Episcopo (Archiepiscopo) ad quinquennium a Sancta Sede concessi mihiq[ue] ad hoc communicati, ego vos N. N. et N. N. (dummodo mulier rapta non fuerit, vel si rapta fuerit, in potestate raptoris non existat) absolvo ab omnibus censuris et pœnis ad effectum præsentium consequendum atque dispenso super impedimento . . . . . ita ut legitime matrimonium contrahere (in matrimonio contracto: rursus contrahere), in eoq[ue] postmodum libere et licite remanere valeatis. Eadem auctoritate prolem susceptam, si qua sit, et suscipiendam legitimam declaro. In nomine Patris etc.*

Pro Parocho sufficiet dispensationem factam in libro matrimoniorum adnotare; et insuper, si dispensationis fulminatio ab alio quodam facta est, litteras expeditionis seu testimonium factæ dispensationis servare in archivio.—Si alius Sacerdos vi indulti sibi communicati (servatis servandis) dispensat pro foro externo, et de hoc Parochus immediate certior reddi nequit, omnino requiritur instrumentum scriptum de dispensatione

¹ Supra n. 75-77.

² De hoc cfr. Gasparri n. 320.

rite facta, ut per illud dubia, impugnationes matrimonii alique abusus ex defectu probationis dispensationis præpediantur; potestque Episcopus in hoc omnibus mediis adhibitis insistere, prout declaravit S. C. de P. F. 16 Mart. 1865.¹—Formula pro hisce litteris expeditionis hæc vel similis erit: *Ego infra-scriptus hasce litteras lecturis testor, quod mihi N. et N. ex loco N. parochia N. Diocesis N. supplicarunt pro dispensatione ab impedimento . . . in ordine ad matrimonium contrahendum (si agatur de revalidatione, dicitur: rursus contrahendum) impertienda: ego vero vi indulti Rmo Episcopo (Archiepiscopo) a S. Sede ad quinquennium concessi mihiq[ue] benignissime ad hoc communicati prædictos ex causa satis cognita et probata dispensavi et dispensatos declaravi servatis in reliquo de jure servandis. In cujus fidem*

Datum . . . . .

N. N., Sacerdos.

NOTA. a. Alibi Decretum ipsum fulminationis, suppletis illis, quæ ad fidem faciendam requiruntur, inservit loco hujus instrumenti. b. Quando simul cum revalidatione matrimonii, præhabita facultate Episcopi vel Parochi, aut sicubi cap. *Tametsi* non valet et casus urget, ea præsumpta, consensus matrimonialis mutuo coram Sacerdote et testibus datur, in supradictis litteris addi potest, matrimonium legitime fuisse coram ipso facultate ad assistendum prædito, et testibus (quorum subscriptio procuretur) contractum (vel: rursus contractum). c. Sapienter in quadam Diocesi statutum est, ut dispensationis ab Episcopo obtentæ non tantum in libro matrimoniorum mentio fiat, sed etiam coram conjugibus et testibus tum latine tum in vernacula promulgetur.—d. Si, dispensatione obtenta, una pars, e. gr. quia acatholica, non vult coram sacerdote se sistere, secreta expressio consensus, adhibitis tamen, si fieri potest, testibus, permittenda est, ubi cap. *Tametsi* non valet. Scandalo autem cavendum est per prudentem facti divulgationem.²

90.—b. Quoad forum internum.

1. Dispensatio vi art. 2 Form. D. (in affinitate ex copula illicita) ab Episcopo (et Subdelegatis juxta art. 8 ejusdem Formulæ) fieri debet in forma gratiosa (aut in commissoria ab ipso Episcopo per eosdem subdelegatos), servatis clausulis ut supra n. 80 seq. (brevius n. 87), scil. *exquirendo* aut ex Oratore

¹ Coll. Miss. n. 1022.

² Kenrick tr. 18. n. 226.

præsenti aut ex litteris supplicibus confessarii (vel alius sacerdotis) necessaria ad determinandum impedimentum, et si in litteris essentialia deficiunt, rescribendo pro meliori informatione;—porro imponendo pœnitentiam et reliquas condiciones—absolvendo a censuris—dispensando, prolem legitimando (formula n. 85). Hæc omnia fieri possunt (et pro absentibus debent) etiam extra confessionale (n. 18). Dispensatio facta dein, si per litteras fuerit petita, parti supplicanti una cum injunctionibus dispensantis per responsum ad confessarium (sacerdotem) est intimanda.¹ Idem valet de sanatione matrimonii in radice pro foro interno tantum facta vi art. 6 Form. D.—Quæ habentur in *Pag. S. Pœn.* n. xi. etc. eodem modo sunt exequenda ac si detur Rescriptum a S. Pœnitentiaria; ergo in confessione tantum et servatis supra n. 80 seq. expositis.

Queritur: Quid, si facultates pro impedimentis natura sua publicis, at per accidens occultis, juxta dicta n. 22 pro foro interno essent applicandæ?

Resp. Si sententia l. c. exposita cuidam non sit solide probabilis, usus facultatum, de quibus agitur, in hac suppositione faciendus est, quoad fieri potest, pro foro externo, eo modo saltem, ut deinde matrimonium *secreto* coram Parocho (vel Delegato) et fidis testibus (qui, ut patet, nec impedimentum nec causam cognoscere necesse habent)—in locis vero, ubi *cap. Tametsi* non valet, quandoque etiam in casu urgenti coram alio sacerdote solo absque testibus—contrahatur vel revalidetur et (ex litteris testimonialibus rite confectis) in libro secreto Parochi vel melius Episcopi inscribatur (n. 86 ad 4).—Si vero causa cum impedimento conjuncta ita infamans aut periculosa esset, ut nec hæc secreta celebratio urgeri posset, Sacerdos casum tecto nomine partium ad Episcopum deferat, qui aut vi potestatis quasi-ordinariæ aut vi facultatis ex Formula derivatæ, si ejus usum pro foro interno tantum sufficienter tutum reputat, dispenset aut eum ad S. Sedem mittat, id quod aliquando etiam Sacerdos ipse facere potest, imo debet. Si tamen casus ita urgeret, ut Sacerdos eum ad Episcopum aut S.

¹ Hic modus approbatus fuit a S. Pœn. 18 Apr. 1884 ap. *N. R. Th.* xix. 104.

Sedem mittere omnino non posset, facultate, qua præditus supponitur, uti potest pro foro interno sive intra sive extra confessionem servatis illis, quæ supra n. 80 seq. exponuntur. In casu enim necessitatis extremæ licitum est uti opinione etiam tenuiter probabili,¹ qualis saltem vix non habenda est sententia a cl. Konings aliisque defensa. In hac vero suppositione post factum consulitur recursus ad Episcopum pro obtinenda ad cautelam aut dispensatione simplici aut sanatione in radice, si ei ita videtur.—Verumtamen difficillimum est cogitare, Ecclesiam usui cuidam facultatis pro bono animarum concessæ ita velle insistere, ut etiam in casu extremæ necessitatis illicitus et invalidus sit, si, ut in casu, fiat absque solemnitatibus pertinentibus ad forum externum, in quo tamen forum internum quasi includitur (cfr. n. 20), dum alias, ut in contractibus et testamentis, solemnitates juris probabiliter non sunt de valore actus,² imo ipsæ leges irritantes, si evadunt nocivæ, etiamsi id accidat in casu particulari tantum, juxta plures quandoque obligare cessant, ut absente Episcopo etiam confessarius possit declarare, eas non obligare.³ Viderint sapientiores.

91.—2. Executio potestatis *quasi-ordinariæ* cum stricte loquendo non ligetur stylo Curie Romanæ, melius certe fit scripto quam ore tenus. Porro cum absentibus applicatur, non quidem amplius necessarium est, ut fiat in forma commissoria per confessarium in confessione, prout tempore, quo scripsit Reiffenstuel,⁴ at regulariter, ut ita fiat, consultum erit. Quoad clausulas fori interni (n. 80 et seq.) advertendum, eas, prouti nunc sunt, ni ex jure positivo, saltem ex naturali obligare, quod non permittit concedere gratiam, qua peccato faveatur. Ideo in dispensationibus vi potestatis quasi-ordinariæ concessis plane negligi nequeunt. Quoad formam, optimum erit eandem sequi ac S. Pœnitentiaria (n. 79).⁵

¹ S. Alph. vi. n. 1116.

² S. Alph. iii. n. 711 et 927.

³ S. Alph. *de Priv.* n. 57 et cfr. supra n. 61.

⁴ L. c. n. 526.

⁵ Formula ap. Gasparri vol. ii. p. 466.